

# ÍNDIX

PRESENTACIÓ .....	5
PRÒLEG DE LA PRIMERA EDICIÓ .....	7
1.....	9
2.....	27
3.....	47
4.....	65
5.....	81
6.....	99
7.....	115

## PRESENTACIÓ

De segur que a Rod Serling li hauria agradat aquesta novel·la de Pedrolo, i si l'hagués adaptada per a la seva sèrie de televisió potser l'hauria encapçalada amb un paràgraf com ara aquest:

«Quan una tarda de pluja el senyor David Massagué torna a casa, es canvia els mitjons, que se li han mullat, es posa les sabatilles i, distretament, mirant el diari, es disposa a entrar al menjador on l'espera la seva muller, no sap que està a punt d'entrar a... la dimensió desconeguda.»

Entre 1953 i 1958, en la seva etapa més existencialista, Manuel de Pedrolo va escriure una sèrie de tres novel·les breus que reflexionen des de diferents punts de vista sobre una circumstància semblant, i que comparteixen molts aspectes. Així, el 1953 va escriure *Mister Chase, podeu sortir*, que va publicar el 1955. L'any següent, 1956, escriu *Introducció a l'ombra*, que publicarà el 1972. I el 1958 escriu *Entrada en blanc*, que publicarà el 1968.

*Mister Chase* i *Entrada en blanc* se situen més enllà de l'experiència vital. I són localitzades en un espai simbòlic però identificable (respectivament, un hotel i un tren), on els que han abandonat la vida han de complir alguns tràmits abans del destí definitiu. *Introducció a l'ombra* té unes característiques especials que la singularitzen. L'aventura d'*Introducció a l'ombra* l'experimenta en vida, ara i aquí, un pare de família normal, i tanmateix té lloc en un espai irreal,

insòlit, però estranyament contingut dins l'àmbit quotidià: una habitació d'un pis de Barcelona, amb la qual té alguna mena de connexió unilateral. I dins aquesta diguem-ne «dimensió desconeguda» el protagonista, que ha vist sobtadament transgredida la seva realitat habitual, empenirà una experiència vital al·lucinant —constructiva o destructiva, enriquidora o desposseïdora, positiva o negativa, això ho decidirà el lector— que en la lluita implacable i desigual contra una mena de cambra insòlita que l'empresona el farà recórrer sistemàticament a tota mena de teories, conceptes i procediments per a entendre-la i cercar de fugir-ne. I potser per a retrobar-se amb ell mateix i la seva dignitat.

La col·lecció «Ciència-ficció» de Pagès editors ja va presentar la novel·la del gènere més estimada de Pedroló, *Aquesta matinada i potser per sempre* (número 6). Amb *Introducció a l'ombra*, novel·la escrita fa seixanta anys, el lector se sorprendrà de l'exhaustió dels interessos de Pedroló per les teories de descripció i modelament de la realitat i les seves implicacions, l'anàlisi de la constitució de la matèria i de l'ésser, l'especulació sobre dimensions alternatives i fins i tot una intuïció dels ordinadors quàntics amb la idea de dotzenes de cervells treballant coordinadament en un mateix projecte.

En la nostra edició, a partir de la primera edició de Proa, hem actualitzat les grafies que ho demanaven i esmenat alguna inadvertència. No hem pogut contrastar-la amb l'original, perquè no n'hi ha cap al fons Pedroló de Concabella. Feta la consulta a l'experta Anna M. Moreno-Bedmar, que ha treballat sobre els volums de contes pedrolians censurats que es conserven a l'arxiu d'Alcalá de Henares, la seva resposta, que li agraïm, és que no li consta que l'obra hagués estat objecte de supressions, en un any en què la censura prèvia ja no era obligatòria, ni n'hi ha cap referència als articles de l'estudiosa de la censura Van den Hout.

Reproduïm a continuació el pròleg de la primera edició, ben versemblantment atribuïble a Joan Oliver.

## PRÒLEG DE LA PRIMERA EDICIÓ

No solament els nostres lectors, sinó també tots els catalans que segueixen, ni que sigui de lluny, el moviment literari i cultural del país, coneixen el nom de Manuel de Pedrolo i no ignoren el pes enorme de la seva obra vasta, perseverant, conscienciosa, coherent, moderna i sens dubte admirable. Cal recordar que des del començ de la seva carrera literària, fa poc més de vint anys, el nostre escriptor —exemple esclatant de fidelitat estricta i heroica a la seva llengua— s'ha vist publicats, en xifres rodones, trenta títols de prosa narrativa —sobretot grans novel·les—, i que en guarda altres tants als seus calaixos: tots a punt d'anar a la impremta, no han pogut vèncer, ara per ara, uns certs empallegaments. I no oblidem tampoc la seva obra dramàtica —una dotzena mal comptada de peces—, en la qual tothom reconeix l'aportació catalana més vàlida als corrents renovadors del teatre mundial.

La nostra editorial ha publicat, en els darrers temps, tres novel·les d'aquest autor —*Cendra per Martina* (dues edicions), *M'enterro en els fonaments* (també en castellà amb el títol *La respuesta*) i *Un amor fora ciutat*—, i podem testimoniar l'extraordinari acolliment que tant el públic com la crítica els han dispensat. I més n'hauríem donades a la llum si les circumstàncies que encara condicionen tota la producció editorial no ens ho haguessin desaconsellat.

La novel·la inèdita de Pedrolo que avui presentem, *Introducció a l'ombra*, entra de ple al camp de l'absurd, si més no en aparença. Ens ofereix, gairebé de bursada, una situació fantàstica el patetisme de la qual és refrenat per un tractament rigorosament realista i per la minuciosa lucidesa de la víctima, empresonada en un cercle sense fissures, en una solitud inexorablement geomètrica. Una acció monolítica, que no admet progrés ni mutació, a penes amenitzada pels ressons de la vida dels de «fora», absorbeix totalment la narració i l'enfonsa en un clima agònic que molt aviat domina també el lector i l'acompanya fins al desnuament.

Heus aquí una nova mostra, ben significativa, d'un dels vessants de l'art narratiu del nostre autor, un novel·lista que ha investigat i practicat les tècniques més diverses i l'obra del qual, encara en plena creixença, pot ésser considerada com una «comèdia humana» *sui generis*, referida a les nostres darreres dècades.

—Quin dia! —es queixà mentre es treia l'abric.

—Plou molt? —va preguntar-li la seva muller, sense interrompre el treball de ganxet que tenia als dits.

—Déu n'hi do...

—Més val que deixis el paraigua a la banyera...

L'havia deixat repenjat contra el banquet del rebedor i va veure que se n'escapava un rierol d'aigua que ja anava avançant parsimoniosament cap a la porta del menjador. Tornà a agafar-lo i, de pressa, se n'anà cap a la cambra de bany.

De retorn, la dona va dir:

—T'has mullat els peus?

—No ho sé. Ara ho miraré...

Travessà el menjador, on la muller seia prop de la taula, i va ficar-se al dormitori matrimonial.

—Ja t'he deixat uns mitjons a punt...

Eren sobre la tauleta de nit.

Va agafar la cadira, la desplaçà del costat de la paret i es va asseure. Es llevà una sabata. El diari que li sobresortia d'una de les butxaques de l'americana li destorbava els moviments. Se'l va treure, doncs, i el llançà sobre el llit, on va quedar mig desplegat.

S'examinà el mitjó.

—Una mica —digué, referint-se a la mullena.

—Treu-te'ls abans que no et refredis —replicà ella des del menjador.

Obeí, va estendre el parell una mica sargit que ella li havia reservat per a casa, es posà el mitjó sec i després la sabatilla. Seguidament, va repetir l'operació amb l'altre peu, on l'aigua encara havia penetrat més la sola de la sabata.

—En Jaume i la nena se n'han anat sense paraigua...  
—comentà la dona.

—Ja saps que no en volen dur mai, ells.

Acabà de calçar-se l'altra sabatilla, va incorporar-se i recollí el diari. Un encapçalament en lletres grosses va cridar-li l'atenció, i desplegà tot el full. Va llegir-lo mentre s'allunyava del llit i després, sempre avançant, encetà el text en lletres més petites que completava la informació.

Quan va adonar-se que, distret, havia emprès un camí equivocat, ja era tard. La cara se li esclafava contra la paret. Intentà de retrocedir, tot d'una conscient de l'obstacle, però l'impuls, breu i tot com era, ja estava donat. El rostre colpejà...

No!

El rostre, i seguidament tot el cos, penetraren paret enllà. La lluita desesperada que inicià no va servir-li de res, perquè, en el seu atabalament per a conservar l'equilibri, els peus avançaren encara i, de cop, es va trobar dins.

Dins on?

A l'altra banda de paret, un simple envà, hi havia el menjador. Però aquest indret on ara es trobava no era el menjador. Era una mena de cambra rectangular, d'un parell de metres de llargària i potser un d'amplada. Gairebé la mínima expressió d'habitació imaginable.

El pànic es va ensenyorir d'ell i, mentre deixava caure el diari, cridà desesperadament, amb el to més agut de la seva veu:

—Aurèlia!

El crit va ressonar entre els quatre murs, gairebé eixordant-lo, retrucant esfereït a les seves orelles, però de fora ningú no va contestar.

—Aurèlia! —repetí.

En aquesta aventura improbable, el nom de la seva dona era l'únic que li pujava als llavis. Però la seva muller no devia sentir-lo. Només que, com era possible? Era allí, com aquell qui diu a dues passes...

—Aurèlia! —tornà.

El mateix silenci va respondre la seva crida. Era inversemblant, no tenia sentit. Era senzillament impossible que no el sentís.

Però no era també impossible que hagués penetrat la paret? I, més que això, no era totalment impossible que allí dins, entre la cambra conjugal i el menjador, en un envà que tot just si tenia uns dits de gruixària, hi hagués una habitació, per minúscula que fos?

—No em sent... —es va dir a la fi, en veu alta.

—Ja t'has canviat? —preguntava ella en aquell moment.

«Sí que em sent!», pensa amb alegria.

—Aurèlia, no sé què ha passat... —començà.

La veu de la dona insistí:

—David!

—Sóc aquí, Aurèlia, dins...

Era tan insensat que va callar, com si no s'atrevis a completar-ho.

—David, que no em sents?

—Sí; et dic que sóc aquí!...

La veu d'ella es féu més peremptòria, àdhuc alarmada:

—David!

I tot seguit la remor del seu cos feixuc que s'aixecava. Va comprendre immediatament la conclusió que calia treure'n. «No em pot sentir!», pensà.

Va desesperar-se.

—Aurèlia! Aurèlia!... —féu, mig crit mig plor.

—David... —tornava la veu de la dona.

Ara ja s'havia desplaçat i el nom venia d'un altre indret. Devia haver arribat a la porta del dormitori.

—Però, David!...

Sense que l'angoixa l'abandonés, va fer-se càrrec de la sorpresa de la seva dona en veure la cambra buida i, un moment, s'identificà amb el seu estat d'esperit mentre ella insistia:

—David... On t'has ficat?

«Deu patir», va dir-se. Es girà a contemplar l'indret del mur per on havia entrat. La paret era compacta, tal com ha d'ésser corrent, i res no indicava que un cos acabava de travessar-la. Ni el més lleu forat, ni la més petita esquerda. Era la mateixa paret de sempre.

Sinó que d'aquesta banda es veia diferent. Per a començar, ja no tenia aquell color de palla que, pel costat del dormitori, va quedar quan s'eixugà la pintura groga. Era blanca, d'una blancor gairebé exagerada.

—David!... —va sentir que implorava de nou la dona.

—Sóc aquí, Aurèlia... —murmurà, vençut.

Va sentir-la entrar al dormitori, va sentir-ho sense l'ombra d'un dubte, perquè al capdavall entre ells només hi havia un dèbil envà. I, el que no sentia, podia endevinar-ho fàcilment. Ella es movia d'una banda a l'altra, perplexa, potser fins i tot aixecava la vànova que penjava pels dos costats del llit i mirava sota, per si ell s'hi havia amagat...

—Però, David!... —continuava repetint la dona, que ja no devia saber què fer.

I ell no podia ajudar-la de cap manera! És a dir... Aixecà el puny i, tan fort com va poder, va deixar-lo caure contra el mur. L'envà li retornava una remor somorta i inconcreta. Segons tota versemblança, però, només d'aquesta banda, perquè a l'altra res no indicà que l'havien sentit.

Ara la dona plorava. Sempre havia tingut les llàgrimes fàcils, i aquesta facilitat encara havia augmentat amb els anys. Va sentir que es mocava.

«Què puc fer?», es preguntà, i de nou va contemplar la petita cambra al seu entorn. Immediatament el va sorprendre quelcom en què fins aleshores no havia parat esment tot i la seva evidència. La cambra no tenia cap finestra, cap obertura; quatre parets sòlidament closes. Doncs bé, a desgrat d'això estava il·luminada per una claror que semblava natural, però que no solament no ho era sinó que no ho podia ésser, car ja eren les set del vespre i *a fora tot era fosc*. D'altra banda, no va saber descobrir l'indret precís d'on procedia aquella llum, tan equitativament repartida, sense matisos ni tonalitats, sense...

En efecte, ni al seu darrere ni al seu davant ni a cap dels dos costats no hi havia ombra. Ell no en feia! Tot seguit, va pensar en un conte que una vegada havia llegit i on es parlava d'un home que l'havia perduda. Però això no era un conte. D'altra banda, aquest afer de l'ombra tenia poca importància, ja que en realitat no era que l'hagués perduda, o si més no així s'ho imaginà, sinó simplement que la naturalesa d'aquella claror no en permetia la formació. No era un problema. No era pas això, el més urgent.

Què era, doncs, el més urgent?

Llevat del diari que havia deixat caure, i d'ell mateix, a l'habitació no hi havia res. Les quatre parets llises, blanques i espectrals. El terra, com les parets, era llis, no format per rajols, sinó de la mateixa matèria que recobria els murs. D'una monotonia esparveradora, ja que no hi havia ni un sol indret on reposar la vista. Ni les arestes que formaven les quatre parets... És a dir, que les haurien hagut de formar, perquè de fet aquestes arestes no existien. La cambra no era ben bé rectangular, com li havia semblat de bell antuvi, atabalat com estava, sinó ovalada. Sí, tenia exactament la forma d'un ou. Fins i tot el sostre i el terra participaven d'aquesta característica!

«Em tornaré boig!», es va dir, allí encarcerat contra la paret, sense gosar fer una passa. A més, de què podria servir-li fer una passa? «Haig de sortir d'aquí!» es cominà, i a l'acte colpejà de nou la paret amb tota la força dels punys. Després, amb els peus. Però la paret, és clar, no cedí ni ningú no el va sentir. Una altra cosa curiosa, potser encara més sorprenent, era, com va descobrir aviat, que els seus peus no havien deixat cap mena de rastre sobre la superfície. Ben cert que calçava sabatilles, però així i tot... Sabia perfectament que un envà és relativament fràgil. Si basta que una unglà... Ho va provar, gratant amb tota l'ànima. Però la paret restà sense senyals, tan neta i polida com abans. Aleshores es va recordar del ganivet de butxaca.

Va obrir la fulla, una mica oscada, i l'enfonsà en la uniformitat del mur. Bé, aquesta havia estat la seva intenció, car la realitat fou una altra: el ganivet relliscà sense haver deixat el més petit rastre. I quan, ferotgement, repetí la temptativa, el resultat fou idèntic. La paret restava inalterable. Va repenjar-s'hi amb la respiració feixuga mentre el ganivet li queia de les mans.

A l'altra banda se sentia un plany apagat:

—David, David, oh David!...

«Com podria tranquil·litzar-la? Aquest maleït mur...»  
Era inatacable! No en sortiria mai! Però si hi havia entrat...

«Com és possible que es resisteixi? Si com qui diu s'ha obert davant el simple pressentiment del meu cos!»  
Aleshores li semblà evident que si alguna acció havia d'ésser empresa, aquesta acció només podia tenir lloc des de l'altra banda. Si la seva dona sabia que era allí podria alliberar-lo. Però, com assabentar-la'n?

—Aurèlia! —va cridar, sense cap esperança. Perquè, si no l'havia sentit de primer, com podia esperar que el sentís ara?

I l'Aurèlia, és clar, no va contestar-li. Àdhuc havia interromput les seves lamentacions, ara. Va sentir un moviment furtiu, de segur el dels peus de la dona que es desplaçava. Però cap a quin indret? I amb quina finalitat?

Aquest era un altre dels aspectes lamentables de la seva situació: s'havia de fiar de conjectures. La seva dona feia voltes per la cambra, esmaperduda... Però això era una suposició. Mai no ho sabia amb tota certesa. No hi havia, doncs, absolutament cap manera de comunicar-se? Al capdavant, es trobaven a uns pams l'un de l'altre...

«Si podia obrir ni que només fos un petit forat...», va pensar. Però, com, si el ganivet relliscava sobre aquella endimoniada paret? Allò tenia quelcom d'irreal, com en un somni. On s'ha vist mai una paret que per un costat deixa penetrar els sons mentre els apaga per l'altre? Això únicament passava en somnis. Somniava, doncs. Devia haver-se adormit mentre es calçava la sabatilla...

Sumàriament, va repassar tots els seus moviments a partir de l'instant que penetrà dins el pis, fins i tot repetint-se les paraules bescanviades entre ell i l'Aurèlia. No va poder descobrir aquella menuda fissura que al seu veure havia de separar la vetlla del son. Les coses, les paraules i els actes s'encadenaven amb massa naturalitat, amb massa lògica, perquè la seva il·lusió fos mantinguda. No somniava. Estava despert i havia quedat verament presoner dintre una paret.

En aquell moment pensà en desaparicions misterioses reportades pels diaris i comentades amb la família. Qui sap si...? Però mai no s'ho havia acabat de creure. Era massa gros. Ara que, si ell es trobava en aquella situació, per què no podien haver-s'hi trobat d'altres?

Se separà del mur i va quedar-se plantat al bell mig de la reduïda estança. «Pensem amb calma», va dir-se. Ara: com podia pensar amb calma enmig de l'insòlit?